

Dr hab., prof. APS Maciej Tanaś
Zakład Dydaktyki i Pedagogiki Medialnej
Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

RECENZJA
OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH I AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ
Pana dr Tomasza Huka

ubiegającego się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika

Przekazany do recenzji materiał dokumentujący zawiera: autoreferat Pana dr Tomasza Huka, wykaz opublikowanych prac naukowych oraz informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki, wybór opublikowanych prac naukowych w latach 2008-2014, a także osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

1. T. Huk: *Uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline*. Wydawnictwo: Oficyna Wydawnicza „Impuls”. Kraków 2019, ss. 485 [ISBN 978-83-8095-639-1].

W przedłożonej do oceny dokumentacji znalazła się również jedna książka autorska dr Tomasza Huka i pięć przezeń współredagowanych:

2. T. Huk: *Media w wychowaniu, dydaktyce oraz zarządzaniu informacją edukacyjną*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”. Kraków 2011, ss. 221 [ISBN 978-83-7587-027-5].
3. M. Kisiel, T. Huk (red.): *Rzeczywistość, perswazyjność, falsyfikacja w optyce wychowania i edukacji*. Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek. Katowice 2009, ss. 342 [ISBN 978-83-607-43-19-5].
4. J. Ziolo, T. Huk (red.): *Partnerzy w nauce. Kształtowanie kompetencji kluczowych w szkole ponadgimnazjalnej*. Wydawnictwo: Uniwersytet Śląski w Katowicach i Instytut Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu. Katowice 2012, ss. 208 [ISBN 978-83-7789-104-9].
5. E. Rostańska, T. Huk (red.): *Aktywny w szkole – aktywny w życiu. Kształtowanie kompetencji kluczowych w gimnazjum*. Uniwersytet Śląski w Katowicach. Katowice 2012, ss. 188 [ISBN 978-83-7789-098-1].
6. T. Huk, A. Brosch, M. Frania, M. Musioł (red.): *Integracja w edukacji. Jubileusz 20-lecia kształcenia integracyjnego w Katowicach*. Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, Instytut Pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Katowice 2014, ss. 164 [ISBN 978-83-929881-3-7].

Ponadto do dokumentacji dorobku dr Tomasza Huka dołączony był dysk CD z plikiem elektronicznej publikacji w języku angielskim:

- M. Frania, T. Huk, M. Musioł: *Faces Of Traditional And New Media in Education of the 21st Century. Features – Tools – Use*. Biblioteka „The New Educational Review”. Wydawnictwo Adam Marszałek. Toruń 2014, ss. 324 [ISBN 978-83-7780-946-4].

Dokumentację dorobku uzupełniał obszerny *Wybór publikacji 2008-2019*, opracowany przez Autora i obejmujący 44 własne i współautorskie prace, opublikowane jako artykuły w czasopiśmie naukowych (16) oraz rozdziały w monografiach wieloautorskich (28).

1. Osiągnięcia naukowe (art. 16, ust. 2, pkt. 1 i 2)

Powołując się na art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) Pan dr Tomasz Huk wskazał jako osiągnięcie naukowe będące podstawą do wszczęcia postępowania habilitacyjnego monografię pt. *„Uczniowskie korzyści z funkcjonowania rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline”*. Wydawnictwo: Oficyna Wydawnicza „Impuls”. Kraków 2019, [ISBN 978-83-8095-639-1].

Przedstawiona do oceny praca liczy 485 stron i obejmuje: wstęp, siedem rozdziałów: (1) *Zmieniający się świat mediów cyfrowych*, (2) *Ekspansja świata mediów online i offline a świat szkoły*, (3) *Uczeń na pograniczu świata mediów online i offline*, (4) *McLuhanowski świat mediów a trendy i wyzwania szkoły*, (5) *Metodologiczne podstawy badań własnych*, (6) *Charakterystyka badanych uczniów*, (7) *Korzyści osiągnięte przez uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej w związku z ich funkcjonowaniem w świecie mediów online i offline*, a także: *Wnioski końcowe*, *Zakończenie*, *Bibliografię (531)* wraz ze źródłami internetowymi (18), *Wykaz rysunków (31)*, *Wykaz tabel (134)*, *Wykaz wykresów (28)* i *Aneksy (2)*, zawierające autorskie narzędzie badań pn. *Kwestionariusz korzyści materialnych ucznia – przeznaczony dla uczniów klas IV-VI* oraz *Pismo do dyrektorów szkół oraz instrukcja przeprowadzenia badania na terenie szkoły podstawowej*, przygotowane do podpisu przez mgr Jacka Szczotkę – Wicekuratora Oświaty oraz prof. zw. dr hab. Stanisława Juszczyka – Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Cywilizacyjnym wyzwaniem jest poszerzenie kanonu pedagogicznego o wyniki badań i refleksję nad obecnością technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji, nad możliwościami, które stwarzają, ale też zagrożeniami, które powodują oraz nad świadomym ich wykorzystaniem dla wprowadzania dzieci i młodzieży w świat kultury i wartości.

Współczesny człowiek żyje w dwóch przestrzeniach: fizycznej i wirtualnej. Ta pierwsza jest światem życia i śmierci, miłości i rozpacz, przestrzenią odbieraną wszystkimi zmysłami: wzrokiem, słuchem, smakiem, węchem i dotykiem. A jak chcą niektórzy, także zmysłami: nocycepcji, priopriocepcji, odczuwania temperatury, równowagi i odmierzenia czasu. Ta druga przestrzeń, sztuczna – umożliwiła przekraczanie odwiecznych barier temporalnych i przestrzennych. To wirtualny świat dźwięków, statycznych i ruchomych obrazów. Cyfrowa przestrzeń oplatająca ziemię siecią ludzkich kontaktów. Wymarzone miejsce twórczości, ale też pole wojen gospodarczych oraz konfliktów ideologicznych i politycznych. Przestrzeń marzeń i ludzkiej kreatywności, ale też handlu ludzkimi organami. Słowem miejsce, w którym zagrożone jest bezpieczeństwo osobowe, społeczne i kulturowe. Przestrzeń różnicowania i wykluczenia społecznego, ale też – globalizacji i atomizacji, a także propagandy oraz manipulacji politycznej, społecznej i kulturowej. Rynek globalnych działań ekonomicznych i pole człowieczych podłości. Przedstawiana jako atrakcyjna przestrzeń nieograniczonej wolności, a służąca kontroli człowieka i zbiorowości społecznych. Zbyt często ginie w niej człowiek zaplątany w świat mediów cyfrowych. Zbyt często...

Dzieci funkcjonują w obu równoległych, zglobalizowanych przestrzeniach. Są narażone na separatyzmy, konflikty polityczne i kulturowe. Internet ich mami, fałszuje obraz świata i – zniewala... Jakie będą tego osobowe, społeczne i kulturowe konsekwencje? Cyfrowa, wirtualna przestrzeń wymaga mądrych działań prawnych, ekonomicznych, a zwłaszcza – pedagogicznych.

Wybór pola zainteresowań – *uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline* – wynika z wrażliwości poznawczej Autora na ważne, aktualne, a zarazem globalne procesy, związane z rozwojem najnowszych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz ich permanentnie wzrastającą osobową, społeczną, ale też kulturową i gospodarczą rolą. W Jego ujęciu szkoła jest

przestrzenia w której współlistnieją światy mediów on- i offline. Ten pierwszy jest jednak wykluczany lub zdecydowanie ograniczany przez szkolne zakazy. I to pomimo, że jest polisensoryczny, przestrzennie, językowo i kulturowo nieograniczony, pobudzający emocje i otwierający świat wartości, dający dziecku szansę podmiotowości, wędrowania w dowolnym kierunku oraz przeżywania przygód, otwierający olbrzymie zasoby edukacyjne, możliwości poznania, tworzenia i komunikacji. Tymczasem zdaniem Autora „szkoła jest miejscem ścierania się reprezentowanego przez uczniów świata online ze światem offline, którego reprezentantem są nauczyciele” (s. 419-420). Zapewne rację ma Habilitant sądząc, że „świat offline jest ograniczony dostępnością, analogowy i dlatego zdaniem wielu nauczycieli jest dużo bezpieczniejszy dla uczniów” (s. 419).

Każde narzędzie, którym posługuje się człowiek może być jednak wykorzystane w zróżnicowanych etycznie celach. Seksting, cyberbullying, ryzykowne wyzwania (challenges), wreszcie patostreamy – na naszych oczach przekraczane są przecież granice głupoty, podłości i okrucieństwa. Zjawisko patostreamów przybiera na sile. Internet zaroił się od prowadzonych na żywo transmisji internetowych, zawierających przerażające treści, przesyconych wulgaryzmami, bójkami, grozą okaleczenia i mordów.

Stąd zapewne uzasadnione obawy o los dziecka zaplątanego w świecie medialnym, a często i zagubionego. Prawdopodobnie dlatego większość podejmowanych współcześnie badań naukowych z zakresu pedagogiki koncentruje się na zagrożeniach bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, ich ochronie przed pomieszczonymi w sieci przerażającymi treściami, przesyconymi wulgaryzmami, bójkami, okaleczaniem i mordami, wreszcie przed bezrozumnymi i zbyt często okrutnymi czynami uczestników sieci.

Wybór pola zainteresowań ujawnia postawę poznawczą dr Tomasza Huka. Jego uwagę przykuwają bowiem nie tyle niebezpieczeństwa, co osobowe, społeczne i kulturowe korzyści wynikające z uczniowskiego użytkowania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Habilitant owych cywilizacyjnych i kulturowych przeobrażeń, zrodzonych przez rozwój technik informatycznych, nie widzi jako chaosu, ani też jako budzącego przerażenie zagrożenia, ale traktuje jako nową, pożądaną rzeczywistość, do której należy wychować człowieka. Taka postawa poznawcza jest wyjątkowo rzadka wśród przedstawicieli nauk społecznych i bez wielkiej przesady można ją określić mianem nie tylko pożądanej, ale i – nowatorskiej.

Apel dr Tomasza Huka „Nie bójmy się w edukacji szkolnej mediów online, nie zakazujmy ich używania, nie ograniczajmy ich aktywności” (s. 420) rodzi się z wieloletnich doświadczeń własnych, licznych, zrealizowanych już badań empirycznych, a także z intelektualnie odważnych przemyśleń własnych. Autor z należytym szacunkiem przypomina tu konstatacje swego Mistrza – prof. zw. dr hab. Stanisława Juszczyka: „uczmy dzieci i młodzież dokonywać właściwych wyborów, uczmy, jak uczniowie mają wykorzystywać swój intelekt w kontakcie z mediami, i promujmy bezpieczny kontakt z mediami” (s. 420). Nowe media są dla Habilitanta areną, po której porusza się dziecko, a zadaniem pedagoga jest nauczyć je nie tylko bezpiecznego po niej wędrowania, ale także wykorzystywania w działaniach edukacyjnych. Inną sprawą jest budzące zastrzeżenie dostrzeganie świata mediów on- i offline jako przestrzeni cyfrowego *homo faber*.

Jako uczeń Wincentego Okonia, Władysława Zaczyńskiego i Tadeusza Lewowickiego wolałbym prowadzić ucznia do harmonijnego rozwoju, opisywanego w dydaktyce ogólnej jako *homo concors*, niż jedynie *homo faber* (s. 21). Nota bene pojęcia tego użył wcześniej Pierre Schaeffer (por. s. 21). Nazwa naszego gatunku to *homo sapiens sapiens*, a nie jedynie istota produkująca, działająca, zręczna. Istnieje szereg pojęć: *homo creator*, *homo ludens*, *homo economicus*, *homo laborans*, *homo transcendentalis*, *animal rationabile*, *social animal*, czy *animal symbolicum* – i wiele, wiele innych, rodzących się z filozoficznej, czy antropologicznej zadumy nad człowiekiem. Ma rację Autor używając pojęcia *homo faber* –

człowiek jest bowiem twórcą nowych mediów i ma być sprawnie działającym za ich pomocą użytkownikiem. Ale czy tylko?

Nie można się też tak łatwo zgodzić z wynikającą z myśli Agnieszki Gromkowskiej-Melosik konstatacją Autora, że „*opcje rzeczywistości wirtualnej obejmują korzyści inne niż edukacyjne*” (s.20). Słowa Agnieszki Gromkowskiej-Melosik, że „*Wirtualna rzeczywistość umożliwia nieograniczoną rekonstrukcję własnej tożsamości, począwszy od wyboru cyberpłci i stworzenia idealnego cyberciała, a skończywszy na cyberseksualności*” (za T. Huk, s. 19-20) dowodzą wręcz, że owa rzeczywistość jest niezmiernie ważna osobowo i społecznie. Dlaczego zatem problem tożsamości i jej cyfrowego konstruowania ma pozostać poza polem zainteresowań pedagoga i nauczyciela (s. 20)? Przecież edukacja to nie tylko kształcenie, czy nauka, ale też – o czym nie należy zapominać – wychowanie. Ponadto jak sam Autor przyjmuje, że „*wirtualna rzeczywistość /.../ charakteryzuje się pojawieniem się przeżyć psychicznych i zmysłowych, zanurzeniem (immersją) użytkownika w tym świecie*” (s. 19). Czyżby z obszaru edukacji należało wyrzucić kształtowanie sfery emocjonalno-wolicjonalnej człowieka, jego uczucia, przestrzeń wartości?

Powyższe uwagi nie są atakiem na kierunek analizy przyjęty przez Habilitanta. Dowodzą jedynie tego, jak skomplikowaną materię porusza i jak subtelnie owa refleksja dotycząca edukacji musi być prowadzona, by uniknąć błędów czy po prostu nieporozumień. Jestem przekonany, że w przeważającej mierze dr Tomasz Huk radzi sobie z tym zadaniem dobrze, a nawet bardzo dobrze. Jego sprawną wędrówką przez gąszcz trudnych, wielowątkowych, interdyscyplinarnych zagadnień wielokrotnie budzi szacunek. Równocześnie jednak – co także jest niekwestionowaną zaletą przedłożonej do osądu monografii – rodzi szereg głębszych refleksji, zazwyczaj pomijanych czy po prostu niedostrzeganych, słowem – nieobecnych w pedagogicznym dyskursie.

Nauczyciel musi respektować pierwsze prawo etyki lekarza, ale i pedagoga – „*Primum non nocere*” (po pierwsze nie szkodzić). Nie może też zapominać o losie dziecka coraz bardziej związanym z najnowszymi technologiami i to tak w sferze twórczości, nauki oraz wypoczynku, jak i w przyszłym życiu zawodowym. Równocześnie działania oświatowe nie mogą koncentrować się wyłącznie na straszeniu, ograniczaniu i zakazach.

Pedagodzy powinni wykorzystywać przydatność narzędzi informatycznych dla mądrej i efektywnej realizacji intencjonalnych działań edukacyjnych. Muszą kształtować nie tylko kompetencje informatyczne, ale też medialne i informacyjne. Powinni wreszcie potrafić posłużyć się pomieszczonymi w sieci treściami, programami i aplikacjami dla osobistego i społecznego rozwoju swych uczniów. Atrakcyjność i dydaktyczna użyteczność internetowych treści wzrasta bowiem permanentnie i wyjątkowo szybko wraz z coraz powszechniejszą, praktyczną realizacją w sieci pedagogicznych idei otwartych zasobów edukacyjnych oraz otwartej nauki. Warto w tym miejscu przypomnieć, że w ostatnim czasie miało miejsce ważne wydarzenie otwierające w Polsce nowe perspektywy dla badań i refleksji w zakresie pedagogiki medialnej oraz praktycznych zastosowań oświatowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Rozpoczęto bowiem realizację Projektu OSE – Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej – jednej z największych i najważniejszych inwestycji technologicznych i oświatowych w Polsce i Unii Europejskiej. Projekt OSE powinien przyczynić się nie tylko do wspomagania edukacji tradycyjnej – cyfrową, ale też zwiększyć arsenał środków, metod i treści kształcenia, umożliwić rzeczywisty rozwój kompetencji cyfrowych uczniów oraz wyrównać ich szanse edukacyjne.

To właśnie powód pierwszy aktualności społecznego znaczenia badań zrealizowanych przez dr Tomasza Huka. Jedynie rzetelna diagnoza jest w stanie odpowiedzieć na pytanie „jak jest” i pozwolić na zastosowanie wiedzy naukowej do intencjonalnego, a zarazem skutecznego przekształcania rzeczywistości. Dokonana przez dr Tomasza Huka diagnoza stwarza takie możliwości, a równocześnie dostarcza rzetelną charakterystykę badanego

fragmentu rzeczywistości, stanowiąc podstawę do budowania wiedzy teoretycznej o tym palącym problemie edukacyjnym, szerszej społecznej i cywilizacyjnej. Racjonalne, rozumiejące podejście dr Tomasza Huka do eksplorowanej problematyki poszerza krąg problemów podejmowanych dotąd w zakresie pedagogiki medialnej i chętnie opisywanych w publikacjach drukiem, żywo przyrastających liczbowo w ostatnich latach, a dotyczących jak wspomniano uprzednio – zagrożeń bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

Dodajmy, że podejście to znajduje swe konceptualne źródła w wywodzącej się z teorii komunikowania masowego – teorii użytkowania i korzyści. Zakłada ona, że: (1) odbiorcy są użytkownikami aktywnymi, a nie biernymi, (2) korzystanie przez nich z mediów jest celowe i konkuruje z innymi środkami zaspokajania potrzeb, (3) wybór medium zależy od inicjatywy konkretnego dziecka, (4) korzystanie z medium pozwala uzyskiwać określone korzyści, (5) stopień zaspokojenia potrzeb użytkownika zależy od cech medium, (6) uzyskiwane korzyści mogą być skutkiem nie tylko treści przekazu, ale samego kontaktu z przekazem lub sytuacji, w jakiej jest on odbierany.¹ Dodajmy, że Habilitant definiując przyjętą przez siebie podstawę teoretyczną badań (s. 98-121), trafnie przywołuje Elihu Katza, Jay Blumlera, Michela Gurevitcha, Denisa McQuail i Alana M. Rubin (w tekście pracy na s. 121 błąd. Powinno być Jay G. Blumler, a nie Jay Blumer), jako najbardziej znaczących przedstawicieli *UGT theory*.

Dr Tomasz Huk umieszcza swoją refleksję na polu interdyscyplinarnych, informatycznych, medioznawczych, psychologicznych i socjologicznych analiz, wyraźnie akcentując podejście pedagogiczne. Wyraża się ono nie tylko w wyborze pola badań, sposobie formułowania problemów badawczych, ale też w immanentnych założeniach pracy, takich jak: podmiotowość ucznia, decyzja o podjęciu badań nie tylko tego jak media wpływają na ucznia, ale też jak potrafi on owe media wykorzystać w procesie edukacji (s. 420), poznanie funkcjonowania mediów online i offline w przestrzeni szkolnej z perspektywy ucznia, a nie wyłącznie nauczyciela, itp.). Dzięki przyjętej postawie poznawczej Habilitant sięga do zagadnień, które znacznie poszerzają pola pedagogicznych badań dzieci w przestrzeni medialnej. Poszerzają – i co jeszcze ważniejsze – pozwalają lepiej zrozumieć.

Wskazana przez dr Tomasza Huka jako osiągnięcie naukowe, będące podstawą do wszczęcia postępowania habilitacyjnego, monografia pt.: „*Uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline*” ma przejrzystą, logicznie uzasadnioną strukturę.

Zdaniem recenzenta merytorycznie uzasadnione, a z pewnością wygodne dla czytelnika było by wprowadzenie odnośnika wskazującego miejsce umieszczenia opisu i autorskiej interpretacji teorii użytkowania i korzyści w momencie, gdy po raz pierwszy następuje odwołanie do niej (s. 9). Habilitant w piękny sposób dokumentuje źródła skąd z dużą wprawą czerpie myśli przywoływanych przez siebie autorów: Zbigniewa Kwiecińskiego, Marii Czerepaniak-Walczak, Janusza Gniteckiego, Wacława Strykowskiego, Bogusława Śliwerskiego, Agnieszki Turskiej-Kawy i wielu innych, a tak ważną dla swych rozważań teorię niepotrzebnie traktuje po macoszemu. Tymczasem w treści pracy przeznaczona na uzasadnienie swego wyboru i opis owej teorii cały paragraf oraz wiele kart w części empirycznej.

Rozdział pierwszy jest nie tylko wprowadzeniem do przedmiotu badań i dyskusji. Pełni on także funkcję definiującą wieloznaczne i często błędnie rozumiane i używane pojęcia z zakresu informatyki technicznej. Porządkuje je i wyjaśnia sposoby przyjętego rozumienia

¹ Por. B. Kołtun, Teoria „użytkowania i korzyści” – fazy rozwoju, podstawowe założenia [w:] Nauka o komunikowaniu. Podstawowe orientacje teoretyczne, praca zbiorowa pod red. Bogusławy Dobek-Ostrowskiej. Wrocław 2001, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, s. 56-73. Zob. <https://prezi.com/jxlrkdwrqjiw/teoria-uzytkowania-i-korzysci/>.

(nieprecyzyjne pozostało wyjaśnienie różnic znaczeniowych między multi- i hipermediami, zob. s. 26). Istotną zaletą pracy dr Tomasza Huka jest zwrócenie uwagi na kwestię konwergencji mediów – jeden z najważniejszych zakresów rozwoju wielofunkcyjnych i polisensorycznych mediów cyfrowych. Zaletą tego fragmentu pracy jest również dynamiczne ujęcie przeobrażeń internetu w historycznym zarysie ewolucji od Web 1.0 do Web 3.0.

Rozdział drugi nosi tytuł: *Ekspansja świata mediów online i offline a świat szkoły*. Autor charakteryzuje w nim szkołę jako jeden ze światów, ale też jako pogranicze świata mediów online i offline. Dostrzega jej fizyczność i realność jako instytucji i środowiska społecznego. Z drugiej strony – za Bronisławem Siemienieckim – zwraca uwagę na drugi wymiar funkcjonowania ucznia, tj. na jego obecność w sieci. Podobnie jak Maciej Mrozowski zdaje sobie sprawę z „mediatyzacji społeczeństwa” oraz z wykorzystywania przez człowieka informacji docierających zarówno dzięki zmysłom jak i uzyskiwanych za pośrednictwem komputera. Stąd nowe wymiary edukacji – wirtualność, ulotność i pozornosc.

Zdaniem dr Tomasza Huka szkoła jest instytucją o zhierarchizowanej strukturze, mającą realizować określone cele i zadania z zakresu kształcenia i wychowania. Jest miejscem pracy i organizacją społeczną, ale też środowiskiem życia, złożoną rzeczywistością społeczną konstruowaną przez uczestników, wspólnotą edukacyjną i kulturową. Jest systemem społecznym i światem uczniów „odzianym w media cyfrowe”. Owe media nie są jednak przez Habilitanta widziane jako czynnik pozbawiający dzieci „pozytywnych uczuć, dobrego słowa i wspaniałych dziecięcych przeżyć” (s. 54). Przeciwnie – umożliwiają one nieograniczony dostęp do zasobów wiedzy i informacji. Zdaniem dr Tomasza Huka świat szkoły powinien być przestrzenią aksjologiczną (to podejście zostało przyjęte za Mariolą Chomską-Rubacha i Krzysztofem Rubachą), „światem przyjaznym dziecku, w którym media cyfrowe i offline będą stwarzały możliwości wszechstronnego rozwoju, a kształtowane kompetencje będą możliwe do wykorzystania poza granicami szkoły” (s. 55).

W rozdziale trzecim pt. „Uczeń na pograniczu świata mediów online i offline” Autor sięga do koncepcji trzech światów: „*my, ty i ja*” Kazimierza Popielskiego (s. 57). Stanowią one przestrzeń uczniowskich działań, sposobów zachowań, kształtowania interpersonalnych relacji, uczenia się i spędzania czasu wolnego. Równocześnie media wnoszą walor globalizacji. Rodzi ona nowe wyzwania i wyznacza nowe cele uczniom szkoły podstawowej w wieku dojrzewania. Autor charakteryzuje ich cechy szczególne, określając za Anną Brzezińską ów wiek mianem wczesnej adolescencji lub posługuje się zamiennie pojęciem nastolatki. Rozdział zawiera szereg trafnych, autorskich spostrzeżeń. Szkoda, że nie został on rozbudowany lub też przy zachowaniu istniejącej formy połączony z rozdziałem drugim.

Czwarty rozdział ocenianej monografii zatytułowano „*McLuhanowski świat mediów a trendy i wyzwania szkoły*”. Został on podzielony na dwa mniejsze podrozdziały: (1) „*Wyzwania szkolnej rzeczywistości, a wizja McLuhanowskiego świata mediów*”; (2) „*Znaczenie mediów cyfrowych w kształtowaniu się trendów funkcjonowania współczesnej szkoły*”.

Sięgnięcie do wizji Herberta Marshalla McLuhana uważam za zasadne i wartościowe. Nawet jeśli owo przywołanie koncepcji kanadyjskiego teoretyka komunikacji jest fragmentaryczne, czy też nie wyczerpujące, to decyzję o przywołaniu jego koncepcji w okresie rewolucji cyfrowej i kontekście poruszanych zagadnień uważam za bardzo trafną. Z pewnością sięgnięcie do McLuhana jest zgodne z występującymi od lat 90-tych trendami w literaturze światowej, zmierzającymi do wyjaśnienia fenomenu jego popularności, związków ze szkołą frankfurcką, a także wpływu na koncepcje Jeana Baudrillarda oraz współczesnej teorii mediów i komunikacji. Za zasadne uważam również przywołanie myśli

Derricka de Kerckhove – wybitnego socjologa, wieloletniego dyrektora *McLuhan Program in Culture and Technology* na University of Toronto.

Rozdział piąty i szósty stanowią warstwę metodologiczną pracy: (5) *Metodologiczne podstawy badań własnych*, (6) *Charakterystyka badanych uczniów*. Jako uczeń Władysława Zaczyńskiego z przyjemnością czytałem te fragmenty pracy. Autor wykazał bowiem metodologiczną świadomość wprawnego już badacza. Ma rację dr Tomasz Huk, że „*Brakuje /.../ badań ukazujących pozytywne aspekty używania mediów online jak i offline*” (s. 96). To właśnie było przesłanką przeprowadzenia przez Habilitanta badań dotyczących korzyści uzyskiwanych przez uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej użytkujących oba rodzaje mediów (s. 97).

Na pochwałę zasługuje poszukiwanie przez Autora użytecznej w badaniach koncepcji naukowej. Bliskie jest ono podejściu jednego z największych filozofów XX wieku – Willarda Quine’a, który rolę teorii przyrównał do roli samolotu, który pozwala wznieść się ponad dżunglę wędrowcom i tym sposobem odnaleźć wodę szybciej, pewniej i łatwiej niż poszukując jej w trudzie i walce na ziemi. Spośród wielu przywoływanych odniesień teoretycznych dr Tomasz Huk wybiera wspomnianą już teorię użytkowania i korzyści. To Jego prawo. Ważne, że jest konsekwentny. Posługuje się bowiem nią tak w procesie konstruowania narzędzi, jak i analizy oraz interpretacji uzyskanych wyników podjętej eksploracji.

Pewne wątpliwości budzi jednak sformułowanie problemów badawczych. Otóż w zaproponowanym brzmieniu każdy z nich składa się z dwóch pytań, a ich treść zdaje się nakładać na siebie. I tak problem pierwszy brzmi: „*Jakie korzyści związane z funkcjonowaniem w szkole osiągają uczniowie klas IV-VI szkoły podstawowej używający w tym celu media online i offline? Jak często oraz za pomocą jakich mediów online i offline osiągane są przez nich te korzyści?*”. Kolejne pytania występują również w wersji podwójnej i dotyczą uszczegółowionych korzyści: poznawczych, osobowościowych, społecznych, dotyczących rozrywki i eskapizmu. Za każdym razem powtarza się pytanie „*Jakie media online i offline wykorzystywane są przez badanych uczniów do osiągnięcia tych korzyści?*”. A przecież już problem pierwszy zawierał owo pytanie w wersji zbiorowej: *Jak często oraz za pomocą jakich mediów online i offline osiągane są przez nich te korzyści?*”. Ostatni, szósty problem dotyczy natomiast różnic występujących między wyodrębnionymi przez Autora zmiennymi (jak płeć, profil na Facebooku itd.), a natężeniem wskazywania przez badanych osiąganych korzyści. Swoją drogą z przeprowadzonych przeze mnie badań obecnych nastolatków wynika, że zwłaszcza w młodszym wieku szkolnym uruchamiają *Tik Tok* częściej, niż *Facebook*.

Powyższe wątpliwości są jest właściwie jedynymi, jaka rodzą się z lektury warstwy metodologicznej i empirycznej zawartej w przedstawionej do oceny pracy. Dr Tomasz Huk właśnie w tej części pracy ujawnia dobre przygotowanie metodologiczne do samodzielnego wyznaczania kierunku badań i ich prowadzenia. Obok wymiaru teoretycznego praca ma również wartość praktyczną, na którą składa się nie tylko powstały z dokonanej diagnozy obraz korzyści osiąganych przez uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej w związku z ich funkcjonowaniem w świecie mediów online i offline lecz także wiele wniosków, rekomendacji, jak i zawarty w aneksie pracy autorski *Kwestionariusz korzyści materialnych ucznia – przeznaczony dla uczniów klas IV-VI*.

Uzasadniony jest przeto wniosek o znacznej wartości merytorycznej zrealizowanych badań i przedstawionej w monografii dyskusji ich wyników. Moim zdaniem monografia naukowa pt.: „*Uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline*” zasługuje na lekturę, pozytywną ocenę i uznanie za znaczące, habilitacyjne osiągnięcie naukowe.

2. Aktywność naukowa

Dr Tomasz Huk należy do tych przedstawicieli młodego pokolenia pedagogów, którzy potrafią skutecznie łączyć pracę naukową z organiczną pracą społeczną.

Pracę magisterską na temat „*Tradycja. Nadzieje i oczekiwania współczesnych dzieci i młodzieży wobec harcerstwa na początku XXI wieku*” napisał pod kierunkiem dr Ewy Urban-Kojs uzyskując 30.04.2003 r. magisterium z pedagogiki w zakresie zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Rok później – 24.04.2004 r. – na Wydziale Informatyki i Nauki o Materiałach ukończył podyplomowe studia kwalifikacyjne „Technika, Informatyka i Technologie Informacyjne w Dydaktyce”, zyskując specjalność w zakresie – Technika i Informatyka.

Wkrótce potem – 15.04.2008 r. – na Wydziale Pedagogiki i Psychologii macierzystego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Tematem rozprawy doktorskiej napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisława Juszczyka było „*Komputerowe wspomaganie procesu kształtowania umiejętności kluczowych uczniów szkół podstawowych*”. Rozprawę recenzowali Profesorowie: Wojciech Kojs oraz Stefan M. Kwiatkowski.

Z przedstawionego do oceny *Autoreferatu* wynika, że Uniwersytet Śląski był jedynym miejscem pracy naukowej dr Tomasza Huka. Przez dwa lata (6.10.2005-30.09.2007) był asystentem, a od 1.10.2008 do teraz jest adiunktem w Katedrze Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii (istniejącym do zmian struktury organizacyjnej na Uniwersytecie Śląskim, wprowadzonych 1.10.2019 r., tj. przeobrażeń które umożliwiło przyjęcie Ustawy 2.0, zwanej także Konstytucją dla Nauki), a po zmianach, na powołanym w jego miejsce – Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Google Scholar ujawnia (scholar.google.com/citations?user=HsQ6gIAAAAJ&hl=pl, dn. 2.01.2020) następujące indeksy cytowań prac dr Tomasza Huka:

Indeksy cytowań	Wszystkie	Od 2015
Cytowania	76	46
h-indeks	4	3
i10-indeks	2	1

H-indeks prac dr Tomasza Huka wynosi 4, a i10-index = 2 Łącznie przywoływanych jest 39 prac. Wśród nich jest jednak aż 10 cytowanych więcej niż raz oraz trzy cytowane wyłącznie raz. Najczęściej cytowanymi pracami w owym serwisie były:

1. T. Huk: *Media w wychowaniu, dydaktyce oraz zarządzaniu informacją edukacyjną szkoły*. Uniwersytet Śląski w Katowicach, Oficyna Wydawnicza "Impuls". Kraków 2011 - 37 cytowań.
2. T. Huk: *Komputer w procesie kształtowania umiejętności kluczowych*. Centrum Doradztwa i Informacji, Difin 2008 - 10 cytowań.
3. T. Huk: *Pedagogika medialna. Aspekty społeczne, kulturowe i edukacyjne*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2014, s. 384 – 6 cytowań (i po raz drugi 4 cytowania)
4. T. Huk: *Opportunities and Risks of the Use of the Mobile Phone in the Process of Education*. “The New Educational Review”, 2012, vol. 30, nr 4, 249-258 - 4 cytowania.
5. T. Huk: *Use of Facebook by children aged 10–12 Presence in social media despite the prohibition*, “The New Educational Review”, 2016, vol. 46, nr 4, 17-28 – 3 cytowania.

6. T. Huk: *Edukacyjna wartość blogów internetowych*. „Chowanna”, 2007, nr 2 (29), s. 142-157 - 3 cytowania.

Dodać należy, że Index Hirscha w innych, uznanych bazach wynosi odpowiednio:

- Web of Science – 2
- Scopus – 2
- Publish or Perish – 3

Zdaniem recenzenta przytaczane wskaźniki nie odzwierciedlają w pełni ani rosnącej jakości merytorycznej prac dr Tomasza Huka, ani też ich rzeczywistej, znacznej już liczby.

Dr Tomasz Huk rzetelnie udokumentował swój dorobek obejmujący publikacje naukowe, udział w projektach badawczych, dorobek dydaktyczny i popularyzatorski, międzynarodową i krajową działalność organizacyjną i naukową, oraz aktywny udział w konferencjach.

Oprócz zrecenzowanej wyżej monografii w przedłożonej do oceny dokumentacji znalazła się jeszcze jedna książka autorska dr Tomasza Huka pt.: *Media w wychowaniu, dydaktyce oraz zarządzaniu informacją edukacyjną*, a także pięć innych, przezeń współredagowanych.

Wspomniana książka *Media w wychowaniu, dydaktyce oraz zarządzaniu informacją edukacyjną* została opublikowana drukiem przez Oficynę Wydawniczą „Impuls” w Krakowie już w 2011 roku. Praca liczy 221 stron. Autor zakłada, że realizowany w szkole intencjonalny, zaplanowany i systematyczny proces poznawczy wspomagany jest współcześnie przez zastosowanie mediów w procesach wychowania, kształcenia oraz w organizacji pracy edukacyjnej. Dlatego konieczne jest permanentne monitorowanie i opis tych obszarów edukacyjnych, które przeobrażają się pod wpływem mediów (s. 7). Owa mediatyzacja szkoły oraz potrzeba opisu i konstruowania „*tych sytuacji dydaktycznych, które będą pomocne studiującej młodzieży w rozpoznawaniu, akceptowaniu i wykorzystywaniu treści edukacji medialnej w praktyce edukacyjnej*” (tamże; s. 7) sprawiły, że dr Tomasz Huk podjął się trudu przygotowania tej monografii. Jej recenzent Profesor Bronisław Siemieniecki słusznie uznał, że „*książka jest istotnym głosem w dyskusji o edukacji medialnej oraz jej wprowadzeniu do szkół jako przedmiotu nauczania*”. Problem nieobecności w oświacie edukacji medialnej i informacyjnej nabierał wówczas coraz bardziej niebezpiecznego wymiaru. Niestety pozostaje on nadal aktualny obecnie. Wyjątkowo cenny głos Tomasza Huka za uwzględnieniem rzeczywistości medialnej w programach kształcenia, jest wołaniem humanisty o wspólne z nauczycielem odkrywanie, przeżywanie i wędrówkę w świecie, który powstał na styku rzeczywistości realnej, cyberprzestrzeni i światów wirtualnych.

Kolejna praca, tym razem już nie autorska lecz w redakcji naukowej Mirosława Kisiela i Tomasza Huka: *Rzeczywistość, perswazyjność, falsyfikacja w optyce wychowania i edukacji* opublikowana została przez Oficynę Wydawniczą Wacław Walasek w Katowicach w 2009 roku. Praca liczy 342 strony. Dr Tomasz Huk podejmuje w przywołanej pracy zbiorowej problem wychowawczej funkcji mediów stawiając tezę, że media mogą determinować ilościowe i jakościowe zmiany w konstruowaniu wiedzy oraz kształtowaniu umiejętności i postaw. Bezsporną zaletą pracy jest próba zrozumienia owej roli mediów przez odniesienie do postaw wyodrębnionych przez Helenę Radlińską (biernej, obronnej i czynnej), a także do refleksji Marii Braun Gałkowskiej nad dzieckiem w świecie mediów. Zaletą autorskiego ujęcia jest również odwołanie do takich cech mediów, jak: dialogiczność oraz ich funkcji informacyjnej i wychowawczej kształtujących postawę szerokich horyzontów oraz postawy tolerancji. Słusznie, że w obu kwestiach dr Tomasz Huk formułuje konieczne do spełnienia warunki wstępne, przypominając również o znaczącej roli treści przekazu medialnego oraz roli decydentów medialnych. Każda z pięciu części wspomnianej pracy zbiorowej może stać się źródłem cennych przemyśleń. Pierwsza – w zakresie rzeczywistości

kulturowej kreowanej przez media i ich perswazyjnej roli, druga – nauczycielskiej perspektywy szkoły rozumianej jako środowisko wyjaśniania świata ludzi i przedmiotów Trzecia – w wymiarze szkolnego wspomaganie rozwoju dziecka, natomiast czwarta – przeżywania, autokreacji, twórczości i przeżyć jako przedmiotu pedagogicznych analiz współczesnej rzeczywistości społecznej. Część piąta – przestrzeni ludzkiej odmienności i kreatywności. Zaletą redaktorów wspomnianej pracy zbiorowej jest zebranie tekstów znaczących dla dyskursu w naukach pedagogicznych.

Następna praca, przygotowana pod redakcją Jerzego Ziolo i Tomasza Huka nosi tytuł *Partnerzy w nauce. Kształtowanie kompetencji kluczowych w szkole ponadgimnazjalnej* i została opublikowana w 2012 roku przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Instytut Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu. Książka liczy 208 stron. Jej recenzentami byli profesorowie Ewa Jarosz oraz Andrzej Burian. Dr Tomasz Huk podjął w niej nieobecny w gruncie rzeczy w naukach pedagogicznych problem festiwalu nauki. Ujął go w kontekście kształtowania i promocji kompetencji kluczowych. Te stosunkowo nowe na gruncie polskim, cykliczne uroczystości prezentujące osiągnięcia naukowe środowisk akademickich, aktywizują samorządy studenckie i koła naukowe, cieszą się popularnością. W ostatnich latach festiwale nauki przekraczają tematycznie granice fizyki, nauk biologiczno-chemicznych i matematyki, budzą zainteresowanie społeczne, rodzą aspiracje uczniów w zakresie nauk ścisłych oraz motywują ich do nauki szkolnej. Badania dr Tomasza Huka przeprowadzone na 79 ponadgimnazjalnych szkołach, biorących udział w projekcie „*Partnerzy w nauce*”, wyznaczają nowe pole eksploracji pedagogicznej i są bez wątpienia poznawczo inspirujące.

Piąta z książek, znajdujących się w przedłożonej do oceny dokumentacji, była współredagowana przez Eugenię Rostańską i Tomasza Huka. Tę pracę zbiorową zatytułowano: *Aktywny w szkole – aktywny w życiu. Kształtowanie kompetencji kluczowych w gimnazjum*. Opublikował ją drukiem Uniwersytet Śląski w Katowicach w 2012 roku we współpracy z Instytutem Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu. Praca liczy 188 stron.

Książka powstała w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego. Zamyka ona projekt „*Aktywny w szkole – aktywny w życiu*” skierowany do przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, a nade wszystko do uczniów, nauczycieli i dyrektorów 80 gimnazjów z województw: śląskiego, małopolskiego, opolskiego i łódzkiego. Szczególnie ważnym partnerem projektu były szkoły z terenów wiejskich. Zreferowane w książce wyniki badań mają znaczenie teoretyczne, ale nade wszystko niebagatelny walor praktyczny (organizacyjny i dydaktyczny), a także technologiczny i ekonomiczny. Tysiącom godzin zajęć dydaktycznych, wyrównujących poziom wiedzy i umiejętności uczniów w zakresie matematyki, biologii i fizyki towarzyszyły wycieczki i obozy naukowe oraz spotkania z nauczycielami akademickimi, ale też zakupy tablic interaktywnych i wyposażenia pracowni. Interesujące było też równoległe badanie absolwentów gimnazjów w ramach komplementarnego projektu „*Partnerzy w nauce*”. Na uwagę zasługuje rozdział ocenianej książki pt.: „*Umiejętność uczenia się*” pióra dr Tomasza Huka. Autor nie pozostaje na poziomie klasycznej teorii wielostronnego kształcenia Wincentego Okonia czy koncepcji niepowodzeń dydaktycznych Czesława Kupisiewicza, ale sięga z powodzeniem do koncepcji stylów nauczania przedstawionej przez Gary’ego D. Fenstermachera i Jonasa F. Soltisa, a także stylów uczenia się osób dorosłych Stanisława Juszczyka, medialnego środowiska w ujęciu zmarłego niedawno Marka Furmanka, miejsca i roli edukacyjnej komputera w świetle badań i refleksji Bronisława Siemienieckiego, rozumienia uczenia się jako postaci cywilizacyjnego istnienia człowieka i wreszcie do psychologicznych uwarunkowań uczenia się i nauczania w ujęciu Ziemowita Włodarskiego. Dzięki sięgnięciu do wspomnianych koncepcji dr Tomasz Huk przejrzyście

i zrozumiale ujmując uczenie się i związane z nim procesy poznawcze potwierdzając kompetencje w zakresie dydaktyki ogólnej, ale też refleksyjność – cechę tak bardzo cenioną u badaczy.

Przedostatnią z książek wskazanych w *Autoreferacie* przez dr Tomasza Huka jest praca zbiorowa *Integracja w edukacji. Jubileusz 20-lecia kształcenia integracyjnego w Katowicach* w redakcji Habilitanta oraz Anny Brosch, Moniki Frani i Marcina Musioła. Praca została opublikowana w 2014 roku i liczy 164 strony. Jest ona istotną merytorycznie pozycją cyklu publikacji przygotowanych przez pracowników Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, Instytutu Pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Mieści się ona w nurcie tych dociekań pedagogicznych, które ideę kształcenia integracyjnego uczyniły ważnym zadaniem kształcenia i wychowania we współczesnej szkole. Integracja rozumiana jest nie tylko jako dbałość o aklimatyzację społeczną uczniów niepełnosprawnych, ale też jako wdrażanie dzieci sprawnych do rozumienia potrzeb i trudności ich niepełnosprawnych rówieśników. Dr Tomasz Huk podjął temat „*Wykorzystania mediów elektronicznych przez dziecko z zespołem Aspergera*”. Uczynił to kompetentnie, charakteryzując zaburzenie i posługując się bliską sobie metodą studium indywidualnego przypadku. Przy jej pomocy badał funkcjonowanie ucznia klasy piątej szkoły podstawowej posługującego się mediami elektronicznymi. Wnioski Autora (s. 63) mają istotne znaczenie praktyczne.

Ponadto do dokumentacji dorobku dr Tomasza Huka dołączony był dysk CD z plikiem elektronicznej publikacji w języku angielskim: *Faces Of Traditional And New Media in Education of the 21st Century. Features – Tools – Use*. Redaktorami naukowymi byli: Monika Frania, Tomasz Huk i Marcin Musioł. Ta obszerna praca licząca 324 strony przygotowana została przez Wydawnictwo Adam Marszałek i ukazała się w 2014 roku w ramach Biblioteki „*The New Educational Review*”. Jest to również cenna, inspirująca i warta lektury elektroniczna publikacja w języku angielskim i polskim.

Owe „*Oblicza tradycyjnych i nowych mediów w edukacji XXI wieku*” zgodnie z przyjętym tytułem charakteryzują nowe media, opisują ich cechy i ujawniają atrakcyjne sposoby wykorzystania dla realizacji założonych celów kształcących i wychowawczych. Rozdział napisany przez dr Tomasza Huka „*The Internet and its Role in Formal and Informal Education of Children and Youth in Poland*” dotyczy niezwykle istotnych spraw wykorzystania sieci w kształceniu formalnym, ale też nieformalnym. Można odnieść wrażenie, że dr Tomasz Huk przyjmuje wstępne założenie, że nie chodzi wyłącznie o opis aktywności dzieci i młodzieży w Internecie, ale o to, iż celem edukacji jest uformowanie ludzi zdolnych tworzyć rzeczy nowe, kreatywnych i odkrywczych, a nie mniej czy bardziej zdolnych kopistów lub wyłącznie sprawnych robotników.

W sytuacji, gdy szkoła polska zachęcana jest coraz częściej i coraz natęczywiej do rezygnacji z formowania umysłów twórczych i samodzielnych (dominacja systemu oceny testowej, prezentacje zamiast dłuższych wypowiedzi ustnych i pisemnych, ograniczenie listy lektur, deprecjonowanie przedmiotów humanistycznych, itd.), zdolnych do krytyki i weryfikowania, nie akceptujących wszystkiego, co im podsunęto – przestrzeń Internetu stwarza szansę aktywizacji dzieci i młodzieży, jej pobudzania, ale też kształtowania. Takie podejście do mediów cyfrowych wydaje się ze wszech miar nowatorskie, ale i pożądane. Z drugiej strony oceniana praca zbiorowa jest owocem empirycznych eksploracji, dyskusji i refleksji autorów zamieszczonych w publikacji artykułów, które dotycząc edukacyjnej obecności tradycyjnych i nowych mediów, stają się zaczynem kolejnych badań oraz praktyczną inspiracją działań kreatywnych pedagogów i nauczycieli.

Znajdujące się w dokumentacji dr Tomasza Huka teksty artykułów zostały intencjonalnie wybrane i porządnie opracowane w „*Wybór publikacji 2008-2019*”. Układają się one w klasyczne puzzle. Tego typu, jakie projektował w 1763 roku londyński

grawer i kartograf John Spilsbury, a nie tego, jakie powstały w wyniku upowszechnienia piły włósnicowej, stając się źródłem oraz narzędziem zabawy dziecięcej. Kolejne artykuły dr Tomasza Huka mają wyraźnie wyznaczone pola, a linie zamykające lub oddzielające dobrze określone obszary badań i refleksji tworzą kolejne, odważnie przekraczane przez Autora granice poznawcze.

Przedmiotem autorskiej, samodzielnej refleksji w załączonym do dokumentacji zbiorze artykułów dr Tomasza Huka były: (1) wychowawcze aspekty technologii informacyjnej w czasie wolnym; (2) społeczność internetowa w edukacji w szkole podstawowej; (3) wyrażanie i odnajdowanie siebie w sztuce mediów; (4) wartość pedagogiczna tradycyjnych i komputerowych rysunków dziecięcych; (5) możliwości zastosowania edukacji na odległość w szkole; (6) technologie informacyjne w procesie rozwoju kompetencji kluczowych – opis uwarunkowań; (7) kompetencje kluczowe w edukacji wczesnoszkolnej; (8) możliwości wykorzystania i zagrożenia powodowane przez telefony komórkowe; (9) harcerska metoda wychowawcza a sposoby spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież; (10) rola nauczyciela w mediach; (11) obszary badań dziecka w świecie mediów; (12) kompetencje medialne studentów edukacji wczesnoszkolnej; (13) sytuacja dydaktyczna na zajęciach komputerowych; (14) pedagogiczne innowacje w zakresie IT; (15) charakterystyka kluczowych kompetencji ucznia pierwszego stopnia szkoły podstawowej; (16) wychowawcze i dydaktyczne uwarunkowania obecności dziecka w cyberprzestrzeni; (17) m-learning w kształceniu wczesnoszkolnym; (18) satanizm jako tworzywo blogów dziecięcych i młodzieżowych; (19) konstruowanie animacji komputerowych przez uczniów szkoły podstawowej; (20) konsekwencje długotrwałego odbioru przekazu medialnego przez 10-12 letnie dzieci; (21) szanse i zagrożenia związane z korzystaniem z telefonu komórkowego w procesie edukacji; (22) media a rozwój dziecka w wieku przedszkolnym; (23) edukacyjne aspekty korzystania z telefonów komórkowych w klasach wyższych szkoły podstawowej; (24) ochrona dziecka w sieci i wyrażane obawy w tym względzie; (25) dziecięcy bohaterowie filmowi; (26) postawy i nawyki dzieci w przenikających się przestrzeniach: realnej i wirtualnej; (27) e-podręcznik; (28) wizerunek nauczyciela w internecie; (29) użycie Google Tools w szkole – ograniczenia i możliwości; (30) ocena wybranych kompetencji muzycznych nauczycieli przedszkola jako kryterium zatrudnienia; (31) kształtowanie kompetencji kluczowych kompetencji w szkole z wykorzystaniem gamifikacji; (32) działalność harcerska w zakresie edukacji medialnej; (33) edukacja obywatelska dorosłych w ZHP; (34) negatywne i pozytywne aspekty cyfrowej ewolucji pisma i odczytywania informacji; (35) rola Facebooka w tworzeniu wizerunku oraz zachowań społecznych nastolatków w wieku poniżej 13 lat; (36) rozwój umiejętności medialnych dzieci i młodzieży w szkołach oraz w środowisku pozaszkolnym w Polsce; (37) trudności w procesie kształtowania i oceniania medialnych kompetencji uczniowskich w edukacji wczesnoszkolnej w Polsce; (38) obecność w mediach społecznościowych pomimo zakazu dzieci w wieku 10-12 lat i korzystanie przez nie z Facebooka; (39) smartfon w wychowaniu dziecka we wczesnym dzieciństwie – katalog zysków i strat z perspektywy matki; (40) korzyści wynikające z użytkowania mediów elektronicznych; (41) edukacja w zakresie bezpiecznego korzystania z mediów cyfrowych w Polsce; (42) wychowanie pokolenia ekranów dotykowych perspektywie matki dwuletniego dziecka; (43) kontekst społeczny korzyści osiąganych w e-sporcie; (44) mechanizm mowy nienawiści oraz niebezpieczeństwo jej bagatelizowania i usprawiedliwiania.

Już proste, a zaprezentowane wyżej wyliczenie pozwala wnioskować, że przedmiotem zainteresowań poznawczych i aktywności pisarskiej dr Tomasza Huka we wspomnianych artykułach stała się nade wszystko problematyka pedagogiki medialnej, ale też pedeutologii, dydaktyki ogólnej i metodyki nauczania technologii informatycznej oraz wprawdzie

w skromniejszym zakresie, ale za to w pełni kompetentnie – metodyki wychowania harcerskiego.

Aż 7 z 44 artykułów umieszczonych w wybranym zbiorze opublikowano w języku angielskim w uznanych czasopismach naukowych: „*The New Educational Review*”, „*Problems of Education in the 21st Century*” i „*Atheaneum*” oraz 6 w prestiżowych czasopismach naukowych w języku polskim: „*Chowanna*”, „*Kognitywistyka i Media w Edukacji*”, „*Kultura i Edukacja*”, a dwa w „*Zachodniopomorskim Dwumiesięczniku Oświatowym*” oraz w harcerskim miesięczniku instruktorów ZHP „*Czuwaj*”.

Dodajmy, że w przedstawionym do oceny zbiorze tekstów znajdują się również rozdziały w pracach zbiorowych wydane w Polsce (Katowice), Słowacji (Nitra) i Czechach (Ostrawa).

Nie język angielski, ani też liczba artykułów decydują o wysokiej ich ocenie przez recenzenta, ale śmiałe wkraczanie na nowe pola poznawcze. Mobile learning, edukacyjne wykorzystanie telefonów komórkowych, edukacja zdalna w szkole podstawowej i inne tematy podjęte w ocenianych artykułach dowodzą nie tylko społecznej aktualności spostrzeżeń dr Tomasza Huka w zakresie innowacji pedagogicznych rodzących się z postępu technologicznego i odwagi w podejmowaniu tematów nowych, ale też w sposobie ich interpretacji i wykładu tego, co z młodego adepta nauki czyni dojrzałego badacza – intencjonalnego wyboru ważnych tematów, niezbędnej refleksyjności i zdolności do ujmowania przedmiotu dociekań w kategoriach bliskich humaniście i pedagogowi.

Konieczna wydaje się tu jeszcze jedna uwaga. Otóż, chociaż z satysfakcją odnotować trzeba w ostatnich latach przyrost prac pedagogicznych, dotyczących pogranicza technik informatycznych i edukacji, to jednak autorzy wielu z nich formułują bezzasadnie pochopne, niesprawdzone sądy, ulegają całkowicie urokowi mediów lub przeciwnie – postrzegają je jako straszliwe zagrożenie. Nadmiernie optymistyczne lub krańcowo pesymistyczne opinie mają często emocjonalne, a nie intelektualne korzenie. Bywa też tak, że zafascynowani rozwojem technologii informatyczno-komunikacyjnej autorzy zapominają o reprezentowanej przez siebie dziedzinie nauki, gubiąc się nadto w interpretacji zagadnień informatycznych. Niektórzy zaś zdają się zupełnie nie rozumieć zagadnień pedagogicznych. Złośliwie można by powiedzieć, że atrakcyjne niestety bywają jedynie okładki owych książek. Oceniając dorobek publikacyjny dr Tomasza Huka trzeba stwierdzić, że ujawnia On ową szczególną, pożądaną cechę pedagoga zajmującego się funkcjonowaniem dzieci i młodzieży w przestrzeni mediów – rzeczywiste zrozumienie cech arsenału narzędzi informatycznych i ich wartości edukacyjnej. Nie ulega obiegowym sądom, usiłuje zgłębić podejmowane pola własnej eksploracji, formułuje wnioski odważnie i trafnie, respektując przy tym pedagogiczną perspektywę naukową. Intuicją badawczą oraz brak sądów typu: *w nocy widać gorzej* – poczytują za istotne zalety Habilitanta i jego dorobku naukowego.

Przyjęta postawa poznawcza i wybrany przez dr Tomasza Huka kierunek badań napawa optymizmem w kontekście wyzwań, przed jakimi stoi szkoła polska. Stają się one coraz pilniejsze, gdyż z jednej strony rośnie budowana przez NASK, a wspomniana już Otwarta Sieć Edukacyjna. Z drugiej powstał model edukacji medialnej, informacyjnej i cyfrowej „MEMIC”, opracowany przez Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej, Polski Komitet ds. UNESCO, FINA, Fundację Nowoczesna Polska, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundację Szkoła z Klasą oraz Stowarzyszenie Cyfrowy Dialog. Ma on służyć „wspieraniu krytycznego rozumienia mediów i całego otoczenia medialnego w odpowiedzi na zachodzące w dzisiejszym świecie zmiany technologiczne i będące ich konsekwencją zmiany społeczne oraz kulturowe” (*Model Edukacji Medialnej, Informacyjnej i Cyfrowej*, s. 8). Autorzy modelu postulują rezygnację z praktyki edukacyjnej, w której dominował jednostronny przekaz od nauczyciela do ucznia. Zastąpić ją ma „wspólnota praktyki i wiedzy” z wzajemnym uczeniem się od siebie, odkrywaniem najlepszych form szkolnej komunikacji,

poszukiwaniem wiarygodnych źródeł informacji, upowszechnieniem stosowania atrakcyjnych aplikacji edukacyjnych oraz użytecznych metod kształcenia w szkole oraz w trakcie zajęć pozalekcyjnych. Model ten ma być szeroko wykorzystywany w edukacji formalnej, pozaformalnej oraz nieformalnej. Co istotne – rośnie rola nauczyciela – traktowanego jak przewodnik w świecie nadmiaru informacji, a także ucznia – będącego ekspertem potrzeb edukacyjnych i życiowych. Wiąże się to oczywiście ze zmianą tradycyjnych koncepcji nauczycielskich i wzbogaceniem ich o te kompetencje, które dotyczą najnowszych technologii. Traktowane są one w sposób holistyczny, są wielowymiarowe i zróżnicowane i obejmują kompetencje: medialne (media informacy), informacyjne (information literacy) oraz cyfrowe (digital literacy/ digital competence).

Równocześnie rosną niewykorzystywane, lub wykorzystywane w niewielkim stopniu otwarte zasoby edukacyjne. Rozwija się rzeczywistość rozszerzona, sztuczna inteligencja, wearable devices, internet rzeczy, usług i ludzi, robotyka.... Słowem krótko, zwiększa się dystans tradycyjnej szkoły do rzeczywistości, w której człowiek dorosły realizuje swe funkcje poznawcze, społeczne, ludyczne oraz zawodowe i... gubi się dziecko. Dlatego tak wysoko oceniam dorobek naukowy dr Tomasza Huka i to zarówno z punktu widzenia jego społecznej, szerzej cywilizacyjnej aktualności, jak i odwagi podejmowania przez Autora tematów trudnych z pogranicza pozornie odrębnych, a współcześnie coraz bliższych sobie dziedzin, jak informatyka techniczna i pedagogika. Istotne znaczenie ewaluacyjne mają też rzeczywiste, wysokie kompetencje Habilitanta na obu polach naukowej eksploracji.

Dodajmy, że po uzyskaniu doktoratu dr Tomasz Huk wygłosił wykłady na 21 krajowych (Katowice, Toruń, Kraków, Warszawa, Tychy, Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Ustroń Śląski, Łagów Lubuski) oraz na 16 międzynarodowych konferencjach naukowych (Trnava, Nitra i Ružomberok na Słowacji, Kolonia w Niemczech, Cieszyn, Katowice, Rožnów pod Radhoszczem oraz Ołomuniec w Czechach, Opatija w Chorwacji, Mombasa oraz Kilifiti w Kenii). W dziewięciu z nich pełnił funkcję sekretarza komitetu organizacyjnego, jego przewodniczącego, organizatora sesji tematycznej bądź członka komitetu organizacyjnego. Na szczególne podkreślenie zasługuje właśnie udział dr Tomasza Huka w kilku komitetach organizacyjnych konferencji, pozwalający zebrać tak użyteczne w przyszłej, samodzielnej pracy naukowej doświadczenia, związane z pozyskiwaniem środków i gromadzeniem środowiska naukowego.

Zainteresowania naukowe i dydaktyczne dr Tomasz Huk pogłębił w trakcie dwóch staży: w Mediattivo – Permanent Center for Citizenship Education w Mediolanie we Włoszech (2008) oraz w Katholische Hochschule Nordrhein-Westfalen w Kolonii w Niemczech (2012), a także na wizytach studyjnych na Palacky University Olomouc w Czechach (2016), Technical University of Mombasa (2017) i Pvani University (2018) w Kenii, wreszcie w trakcie Ogólnopolskiego Seminarium Naukowego na Wydziale Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego (2016/2017) pod kierunkiem prof., prof. Bogusława Śliwerskiego i Aliny Wrobel.

Habilitant brał udział w konsorcjum badawczym European Network for Media Education within Youth Work, gdzie wraz z partnerami z Bułgarii, Danii, Lotwy, Niemiec, Węgier, Wielkiej Brytanii i Włoch, analizował stosowane metody realizacji celów edukacji medialnej w tych krajach. Co znamienne kierował lub brał udział jako główny wykonawca, a jedynie dwukrotnie jako członek-wykonawca aż w dziesięciu międzynarodowych i krajowych projektach badawczych: (1) „Technologia informacyjna w procesie komunikacji nauczyciel – uczeń – rodzic”, (2) „Media w wychowaniu, dydaktyce oraz zarządzaniu informacją edukacyjną szkoły”, (3) „Wykorzystanie mediów w instytucjach zajmujących się wychowaniem dzieci w wieku przedszkolnym w Polsce i Niemczech”, (4) „Implikacje dydaktyczno-wychowawcze wykorzystania sieciowych systemów komputerowych w procesie nauczania informatyki w klasach 4-6 szkoły podstawowej”, (5) „M-learning w kontekście

zmian edukacyjnych”, (6) “Media in Formal and Informal Education in the Visegrád Group Countries”, (7) “Developing Media Literacy in Public Education: A Regional Priority in a Mediatized Age”, (8) “Distance Learning Platform in the Training of Prospective Teachers”, (9) „Projekt dotyczący korzyści osiągniętych w związku z wykorzystywaniem mediów online i offline przez uczniów klas wyższych szkoły podstawowej z województwa śląskiego”, (10) „Technologies of Imaging in Communication, Art and Social Sciences” (Horizon 2020).

Ważna dla ukształtowania organizacyjnych i naukowych kompetencji jest również wieloletnia praca dr Tomasza Huka w prestiżowym czasopiśmie naukowym „*The New Educational Review*”, w którym pełni funkcję sekretarza (Executive Editor) oraz recenzenta prac naukowych. Łącznie przygotował 34 recenzje wydawnicze artykułów dla wspomnianego międzynarodowego czasopisma naukowego, 1 recenzję dla „*Research in Dance Education*” (WoS, Scopus i in.) oraz 1 dla „*Cognitive Science – New Media – Education*” (2019). Przygotował też i opublikował recenzję pracy zbiorowej pod red. Tadeusza Lewowickiego i Bronisława Siemienieckiego w „*Chowannie*” (2013).

Habilitant jest członkiem kilku cenionych stowarzyszeń naukowych: Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej (od 2013), Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej (od 2014), Muzeum Harcerstwa (od 2015), Harcerskiego Instytutu badawczego (2016) oraz Zespołu Metodologii Badań Pedagogicznych przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk (od 2018).

Istotne dla pozytywnej oceny dr Tomasza Huka jest bogate doświadczenie uzyskane przez Niego dzięki uczestnictwu w europejskich i krajowych programach edukacyjnych. Dwa z nich: „Aktywny w szkole, aktywny w życiu” oraz „Partnerzy w nauce” realizowane były w latach 2007-2012 z Europejskiego Funduszu Społecznego. Dr Tomasz Huk pełnił w nich odpowiednio rolę: w pierwszym projekcie – koordynatora 80, w drugim – 70 szkół gimnazjalnych z terenu województwa opolskiego i łódzkiego. Zgodnie z projektem „Partnerzy w nauce” w każdej ze zrealizowano się 6 festiwali naukowych. Odbyło się też po sześć zjazdów naukowych dla uczniów szkół gimnazjalnych biorących udział w obu projektach. Gromadziły one wiele setek uczniów. W 2018 roku Rektor UŚ powołał dr Tomasza Huka na funkcję koordynatora projektu Power 2 na WPiP UŚ, Prezydent Katowic na stanowisko dyrektora Szkoły Podstawowej nr 11 z oddziałami Integracyjnymi, placówki oświatowej wspieranej przez Uniwersytet Śląski

Habilitant przez lata z sukcesami prowadził warsztaty i sesje konferencyjne dla nauczycieli, warsztaty dla instruktorów harcerskich oraz osób zarządzających organizacją pozarządową. Był promotorem licznych prac dyplomowych (ponad 100), prowadził także planowe zajęcia dydaktyczne na studiach doktoranckich Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. Został wreszcie powołany na funkcję promotora pomocniczego w przewodzie p. Radosława Szymańskiego na WPiP UŚ.

Był też rzeczoznawcą do spraw podręczników MEN, czego wymiernym efektem było 34 recenzji podręczników szkolnych. W 2013 roku jako konkursowo wyłoniony członek zespołu powołanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji opracował narzędzia do monitorowania realizacji podstawy programowej z zajęć komputerowych dla I, II, III i IV etapu edukacyjnego w ramach projektu systemowego „Wdrożenie podstawy programowej w przedszkolach i szkołach” współfinansowanego ze środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach projektu Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji dla Fundacji Media 3.0 przeprowadził korektę podręcznika „Programuj apki” (2015). Ponadto na zlecenie Wydawnictwa Helion opiniował podręcznik obsługi komputera dla seniorów „Warszawski e-podręcznik” (2018).

Ocena działalności i dorobku dr Tomasza Huka wymaga także sięgnięcia do Jego doświadczeń dydaktycznych. Są one rzeczywiście znaczne. Dr Tomasz Huk realizował

bowiem nie tylko pensum dydaktyczne i promował swych dyplomantów, ale też jak wspomniano prowadził warsztaty dla nauczycieli, instruktorów harcerskich, osób zarządzających organizacją pozarządową, oraz uczniów szkół gimnazjalnych. W 2012 roku uzyskał awans zawodowy na stopień nauczyciela dyplomowanego.

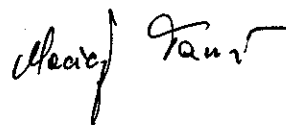
Bardzo ważne miejsce w społecznej działalności dr Tomasza Huka zajmowała i zajmuje praca harcerska. W roku 2013 dr Tomasz Huk założył Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Instruktorów Chorągwi Śląskiej ZHP oraz społecznie pełnił w nim funkcje dyrektora Ośrodka. Ponadto na zlecenie Chorągwi Śląskiej ZHP dokonał analizy edukacyjnych, organizacyjnych i finansowych wymiarów działalności hufców Chorągwi Śląskiej w latach 2010, 2011, 2013. Duża aktywność harcerska została nagrodzona Złotą Odznaką za Zasługi dla Chorągwi Śląskiej (2003) oraz Srebrnym Krzyżem za Zasługi dla ZHP (2006). Harcerskiej pracy metodycznej i organizacyjnej towarzyszyła troska o losy harcerzy oraz popularyzowanie idei ruchu harcerskiego.

Dr Tomasz Huk uzyskał również szereg innych ważnych nagród i wyróżnień: Medal Komisji Edukacji Narodowej (2010), Srebrną Odznakę za zasługi dla Województwa Śląskiego (2010), Dyplom za szczególne osiągnięcia na rzecz rozwoju systemu edukacji w województwie śląskim (2010), dwukrotnie Nagrodę Dyrektora Szkoły (2012, 2014) oraz Złotą Odznakę za Zasługi dla Województwa Śląskiego (2014), Srebrną Odznakę za Zasługi dla Województwa Śląskiego (2015). Należy dodać, że wyrazem uznania aktywności dr Tomasza Huka były trzy indywidualne nagrody III stopnia (2009, 2012, 2016) oraz jedna II stopnia (2015) Rektora Uniwersytetu Śląskiego za działalność naukowo-badawczą, a także wyróżnienie Kierownika naukowego XXXI LSMP i Przewodniczącego KNP PAN za najlepsze wystąpienie doktora na Letniej Szkole Młodych Pedagogów (2017).

3. Konkluzja

W moim przekonaniu dorobek naukowy dr Tomasza Huka, a zwłaszcza oryginalność monografii pt.: *Uczniowskie korzyści z funkcjonowania w rzeczywistości szkolnego pogranicza między światami mediów online i offline* (Wydawnictwo: Oficyna Wydawnicza „Impuls”. Kraków 2019), a także wartość merytoryczna przedłożonych do osądu książek autorskich i współredagowanych prac zbiorowych oraz 44 własnych i współautorskich prac, w tym: 16 artykułów w cenionych czasopismach naukowych oraz 28 rozdziałów w recenzowanych monografiach wieloautorskich, stanowią cenny wkład Autora w dziedzinę nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Nadto biorąc pod uwagę całokształt aktywności naukowej, dydaktycznej i popularyzacji nauki (które oceniam wysoko tak w zakresie osiągnięcia naukowego, stanowiącego znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny naukowej pedagogika, ale też istotnej Jego aktywności naukowej, jak i dydaktycznej, popularyzatorskiej i społecznej), dokonując oceny osiągnięć zgodnie z art. 16.1 Ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), stosując kryteria oceny ujęte w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. nr 196, poz. 1165) **wnoszę o nadanie dr Tomaszowi Hukowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.**

Warszawa, dnia 10 stycznia 2020 roku